

HOZZÁSZÓLÁSOK

MÁTHÉ IMRE, az MTA levelező tagja

Az Osztály életét sokoldalúan, mélyen és kritikailag értékelő és áttekintő beszámoló, jelen alkalommal a korábbi szokástól eltérően az Osztály könyv- és folyóiratkiadási helyzetét nem tárgyalta. Ez teljes mértékben érthető és indokolt, mert egyfelől minden áttekintés még érintőleg sem férhet meg ilyen nagy időt felölelő összefoglaló keretben, másfelől az osztálytitkári beszámolót kiegészítő írásos melléklet foglalkozik publikációs tevékenységgel; sőt intézetenként és kutatócsoportonként számszerű adatokat is tartalmaz a megjelent könyvekről, kiadványokról, cikkekről stb.

Mint az Osztály kiadványaival némileg foglalatossá válnak, legyen szabad ez alkalommal az Osztály olyan sorozatos kiadványairól röviden néhány szót szólni, amelyek szintén nagyobb, esetenként évtizedes tevékenységet tükröznek. Ezenkívül szeretnék könyvkiadással kapcsolatos néhány tájékoztatást is felemlíteni.

Az Akadémiai Kiadó 1950-től az Agrártudományok Osztálya keretében megjelentetett mintegy 110 művet. Ennek több mint fele három sorozatos kiadványban jelent meg, mégpedig: „A nagyüzemi gazdálkodás kérdései”, „Magyarország Kultúrflórája”, és az „Agrártudományi Osztály Monográfia Sorozata”.

A nagyüzemi gazdálkodás kérdései c. sorozatban szám szerint mintegy 20 mű, Magyarország Kultúrflórája sorozatban 30 mű és az Agrártudományok Osztálya Monográfia Sorozatában 6 mű jelent meg. Legfiatalabb „A nagyüzemi gazdálkodás kérdései” sorozat, 1961-ben indult. Kötetei jelentősen hozzájárultak az agrárökonómiai tudományág fejlesztéséhez, e kutatások gyakorlati alkalmazásához. Eddigi összes terjedeleme mintegy 2332 oldal. Az egyes monografikus feldolgozásokat mind a gyakorlati szakemberek, mind a specialisták, valamint a felsőfokú oktatás is jól hasznosíthatja.

Kötetei egyes témáknak teljes vagy sokoldalú feldolgozását nyújtják a módszertani, elméleti és gyakorlati összefüggések egységében. Ez év folyamán részletes és szakmailag igen alapos vita foglalkozott a sorozat értékelésével, további fejlesztési programjával.

A másik sorozatos mű „Magyarország Kultúrflórája” 1955-ben 6, ún. mintanövény feldolgozásával kezdődött, összesen 645 oldal terjedelemben. Ezeknek a mintafüzeteknek széles körű szakmai megvitatása után kialakított tartalmi és szerkesztési elvek alapján 1959. évben indult el tulajdonképpen a 10 kötetre tervezett mű. Még 1959-ben megjelent a teljes első kötet, amely a virágtalan hasznos szervezeteket tartalmazza 1054 oldal összterjedelemben.

1962-től 1965-ig további 10 füzet jelent meg a IV., V., VI., VII. kötetekből mintegy 1350 oldal terjedelemben.

A feldolgozott növények közül az Akadémiai Kiadó „A természet csiperkét”, „A búzát”, „A burgonyát” a sorozaton kívül külön könyv formában is forgalomba hozta.

Megemléítésre érdemes, hogy az eddigi szerzői munkában 114 szakember vett részt. Ez azt mutatja, hogy a Kultúrflóra sorozat a maga nemében páratlan arányú kollektív munka. Ehhez hasonló célkitűzésű vállalkozás még a

világirodalmi viszonylatban sem jött létre. A sorozatot, bár magyar nyelvű, mégis külföldi referáló folyóiratok is elismerően referálják.

Harmadik kiadványsorozata az Osztálynak a „Monográfia Sorozat”. Ennek keretében 1955-től 6 mű látott napvilágot, 2220 oldal terjedelemben. Több kötete nyilvános könyv-vitában is részesült. E monográfia sorozat valamennyi kötete igyekszik megvalósítani azt a célkitűzést, hogy a tárgyalt növényekre vonatkozó elméleti és gyakorlati ismereteket, a különböző tudományterületek szerteágazó kutatási eredményeit áttekintse és szintetizálva a természetés és nemesítés szolgálatába állítsa.

Rátérve az általános könyvkiadási kérdésekre, megemlítem, hogy ez évtől kezdve az akadémiai könyvkiadási rend az Elnökség határozata folytán úgy alakult, hogy minden osztály — így az Agrártudományok Osztálya is — bizonyos ívkeret kontingenst kapott és annak keretében tervezi meg kiadványait. Ez azt is jelenti, hogy az Osztályra, ill. az Osztály Szakbizottságaira hárul a kerettel való jó gazdálkodás, illetve az ezzel járó felelősség is.

Megemlítem azt is, hogy egyes esetekben szerződéskötési panaszok merültek fel az Akadémiai Kiadóval szemben olyan formában, hogy a Kiadó addig nem szerződött, míg a kéziratot be nem nyújtották. Így egyes szerzők és szerzői kollektívák úgy vélték, hogy hivatalos megbízást nem kaptak, tehát bizonytalanságot éreztek elkészülendő kéziratuk kiadását illetően. Ez az egyes esetekben felmerült bizonytalansági érzés a jövőben úgy oldódik meg, hogy az Osztály az elfogadott és tervébe felvett művek szerzőit értesíteni fogja a keretbe felvétel döntéséről és így ez az értesítés mintegy garancia lesz arra, hogy ha a mű elkészül és lektorálások és egyéb szerkesztői előkészítések után nyomdaéretté válik, akkor a Kiadó a művet feltétlenül kiadja. Természetesen minél gondosabb a mű összeállítása, a társszerzők terminusmegtartása, annál kevesebb lesz a nyomdai átfutási idő.

Végezetül szóváteszem, hogy országosan érkeznek olyan jelzések — nem az akadémiai kiadványokkal kapcsolatban —, hogy szükséges volna a Magyarországon megjelenő különböző szintű mezőgazdasági kiadványokat országosan értékelni és megvitatni. Ennek az értékelésnek kellő előkészítése az Agrártudományok Osztálya részéről is megindult, és már ez év folyamán sor kerül az országos méretű áttekintésre, a szükség szerinti irányelvek és további teendők magasszintű megvitatására.

MAGYAR JÁNOS, a mezőgazdasági tudományok doktora

Kérem, ne vegyék tőlem szerénytelenségnek, és éppenséggel ne vegyék dicsekvésnek, ha azt mondom, hogy a felszabadulás óta népgazdaságunknak kevés ágazata tett meg a fejlődés útján akkora haladást — természetesen viszonylagosan — mint az erdőgazdaság. Kérem azonban azt is, hogy ennek az állításomnak a bizonyítását most ne kívánják tőlem; nagyon hosszúra nyúló előadásban sem tudnám kimeríteni az idevágó érveket. A lényeg úgyszólván az, hogy ebben az esztendőben a fa- és fatermék-importtal kapcsolatos kiadásunk meg fogja már közelíteni az 1,1 milliárd devizaforintot, annak ellenére, hogy a hazai fatermelésünk évről évre fokozódik. Mi, erdészeti kutatók, szorgalmas, következetes és nagyon sokszor összeszorított foggal végzett munkával évek óta igyekeztünk, illetve igyekszünk a fa- és fatermék-import csökkentése végett

mindent megtenni, ami tőlünk telik. Ma már azonban világos, hogy az önerőnk ehhez nem elég. Az egész erdőgazdaságunk ereje sem elég ehhez egyedül, hiszen a külföldről behozatalra kerülő fát és fatermékeket nem az erdőgazdaság fogyasztja el. Ezért múlhatatlanul szükséges, hogy népgazdaságunk többi ágazata is tegyen a fa- és fatermék-import csökkentése érdekében hatékony lépéseket. Az egyik például mindjárt az volna, hogy kevesebb fát és faterméket igényeljenek, és amennyire lehet, ezt a nyersanyagot, illetve ezeket a cikkeket más anyagokkal pótolják. A másik: igyekezzék mindenki a hazai termelésű fát sokkal gazdaságosabban felhasználni, feldolgozni, mint ahogyan eddig tettük. Nagyon jellemző e tekintetben, hogy például bútor formájában a tőre visszazámított fának kb. csak 30—35%-a hasznosul. Ezért a fával való takarékoskodást majdhogynem a bútorkészítés szabványosításával kellene kezdenünk. Így aztán a megtermelt fát — főképpen a törzsét — úgy rónánk darabokra, hogy a továbbiakban fölösleges hulladék ne keletkezzék, kiváló minőségű faanyag veszendőbe ne menjen. Persze a fával mint nyersanyaggal való takarékoskodás rendkívül sokoldalú feladat. Ha pl. a tövéből leválasztott fa törzsét szálában szállítjuk, amit végtére megfelelő gépekkel meg lehet oldani, további probléma, hogy mit csináljunk a tő mellett keletkező vékony választékokkal. A vékony választékok kötegelésével növekszik az erdőgazdaságnál a kitermelési költség, a haszon viszont jórészt a feldolgozó vállalatnál realizálódik. Márpedig az erdőgazdasági dolgozók szempontjából ez egyáltalában nem közömbös. S a harmadik dolog, amit nem hagyhatok említés nélkül: az erdőgazdaságon kívül csak a mezőgazdaság tölthet be valóban jelentős szerepet a fatermelés fokozásában. Ezért erről a helyről is kérem az Osztályülés igen tisztelt részvevőit, hogy ne zárkózzanak el a gondjaikra bízott állami tulajdonú földeken olyan mértékű fatenyészetek létesítése elől, amekkorákat a saját megítélésük szerint is elviselhetőknek, sőt hasznosaknak tarthatnak. Higgyék el, hogy ezzel nem nekünk, erdészeknek segítenek, hanem elsősorban önmaguknak — még ha semmi másra nem is gondolnánk, mint azokra a remek gyümölcsösökre és gyönyörű szőlőkre, amelyeket a legutóbbi évtizedben telepítettek, s amelyek termésének a csomagolásához, szállításához szintén kell a fa. Ha pedig a fásítási, erdősítési terveikkel kapcsolatban esetleg szakvéleményre volna szükségük, kérem, bizzanak bennünk; akár az Erdészeti Tudományos Intézethez, akár az Erdészeti és Faipari Egyetemhez fordulnak, a legnagyobb örömmel, népünk, hazánk, a szocializmus építése iránt érzett kötelességünk tudatában igyekszünk majd segítségükre lenni.

SOÓS GÁBOR, miniszterhelyettes

Az Osztályvezetőség beszámolójával teljes egészében egyetérték. A beszámoló nemcsak a két nagygyűlés között eltelt időszak mezőgazdasági kutatási eredményeit és problémáit tartalmazta, hanem összefoglalta, hogy milyen fejlődést értek el az agrártudomány művelői a felszabadulásunk óta eltelt két évtized alatt és melyek az agrártudomány problémái, a további feladatai.

Engedje meg a Tisztelt Osztályülés, hogy az Osztályvezetőség beszámolójában érintett problémákkal kapcsolatban egy-két kérdésre kitérjek. Hozzászólásomban arról kívánok beszélni, hogy milyen úton haladjon tovább a mezőgazdasági tudományos kutatómunka, továbbá, hogy a mezőgazdasági

kutatás eredményeit miként lehet leginkább közkinccsé, a termelés gyakorlává, a termelésben ható termelőerővé tenni.

Az első kérdés, amire Mócsy akadémikus az Osztályvezetőség beszámolójában felhívta a figyelmet, hogy miként lehet megoldani azt, ami valóban korunk és egész szocialista építésünk problémája, hogy a tudomány célkitűzései valóban egyé forrjanak a gyakorlat igényével, azaz lépést tudjanak tartani vele, sőt bizonyos mértékben megelőzzék azt. Csak így érhető el, hogy a gyakorlat széles körben felhasználja a tudományos eredményeket, tehát a fejlődésnek szinte folyamatosan utat nyissanak az agrártudományok művelői. Ezzel kapcsolatban gyakran felmerül a kérdés: vajon a mezőgazdasági kutatás, az agrártudományok művelői milyen mértékben hasznosítják azt az anyagi és szellemi erőt, amelyet a párt és kormány a tudomány és ezen belül is az agrártudomány fejlesztésére összpontosított. Úgy gondolom, hogy most és a jövőre vonatkozóan is, nekünk le kell számolnunk teljes egészében a leíró, de lényegében konkrét számszerűséggel választ nem adó fejtegetésekkel. Arra kell törekedni, hogy az agrártudomány egy-egy ágazata, egy-egy kutatóhely, illetve egy-egy kutató kollektíva, vagy kutató munkásságának eredménye lemérhető legyen olyan szempontból, hogy kutatási eredménye mit adott a mezőgazdaság, illetve az egész népgazdaság számára. Ilyen alapon minden kutatóhely, minden ágazat és kutató le tudja mérni, hogy valóban eredményes volt-e egy adott munkaszakaszban a munkássága, a tudomány művelése, a tudományos munka eredményesebbé tétele és a termelés fejlesztése terén. Ez lehetőséget ad annak megállapítására, hogy kik a tudomány eredményes művelői és ki az, aki csak kutatgatott és nem talált semmit, így a rendelkezésére bocsátott pénzt, időt, szellemi kapacitást — ha volt ilyen — feleslegesen használta fel.

Összességében megállapítható, hogy a mi mezőgazdasági kutatásunk az elmúlt két évtizedben, támaszkodva az előző évtizedek haladó hagyományaira, eredményeire, igenis forintokban, anyagi, szellemi erőkből kifejezhető hasznot hozott a népgazdaság számára. Ez pontosan kimutatható akkor, ha elemezzük, hogy egy-egy kutatási eredmény — új fajta, termelési és üzemszervezési módszer — mit jelentett a mezőgazdaság számára. Így például az új növényfajták anélkül, hogy többletráfordítást igényelnének, jelentős hasznot hoztak a népgazdaságnak. Olyan új fajták, mint pl. a kukoricatermesztés terén a hibridfajták, a cukorrépanemesítésben előállított polifajták, az új zöldség-, szőlő- és gyümölcsfajták, terméstöbblettel lemérhető és termőterületre átszámítva bizonyítható többletértéket hoztak a népgazdaság számára. Végző soron tehát, ha összevetjük, hogy a népgazdaság milyen beruházásokat biztosított ebben az időszakban a mezőgazdasági kutatás fenntartására és fejlesztésére, akkor nyugodtan mondhatjuk, hogy az egész mezőgazdasági kutatás eredményeivel a tudomány művelői nagymértékben bővítetten újratermelték azt az anyagi és szellemi tőkét, amit a mezőgazdasági kutatás fejlesztésére a párt és a kormány fordított ebben az időszakban. Ezt minden különösebb dicsekvés nélkül leszögezhetjük. Természetesen mindazoknak, akik az agrártudomány művelőinek érzik magukat, ugyanilyen számvetést kell végezniük időről-időre a maguk munkája felett is, mint ahogy ma az Osztályvezetőség az Osztály munkájáról is ilyen mérleget vont. Az ilyen személyes értékelés során mindenki megállapíthatja, hogy a reá bízott anyagi eszközökkel arányban volt-e a tetteje, előrevitte-e a tudományos munka ügyét, s végző soron munkája hozzájárult-e a tudományág, illetve a termelési ág gyakorlatának fejlesztéséhez.

Ilyen elemző mérlegelés után az eredmények mellett azt is megállapíthatjuk, hogy nagyon sok a gyakorlat által felvetett olyan kérdés is van még, amelyekre még nem tudott a tudomány választ adni részben a kutatás jellege, részben a mezőgazdasági termelés jellege miatt, másrészt pedig szellemi, anyagi problémák miatt. Ez a véleménye a kutatómunka hatékonyságáról a földművelésügyi kormányzatnak. Hangsúlyozom, hogy lehetnek egyesek részéről véleményeltérések, amelyek nem illenek teljesen ebbe az értékelésbe és misztikusan felvetik, hogy mit is csinálnak a kutatók. Az ilyen felvetésekre elsősorban a kutatóknak, az agrártudomány irányítóinak kell világos és egyértelmű választ adni.

A másik kérdés, amellyel foglalkozni kívánok, hogy miként válik a kutatás eredménye a termelés fejlesztésében termelőerővé. A kutatás eredményeinek gyors és széles körű elterjesztése természetesen nemcsak a kutatókon múlik. A tudományos munka egyik fő szakasza befejeződik akkor, amikor a kutató kutatásának eredményét nagyüzemi termelési adottságok között kipróbálja és bebizonyítja kutatási eredményének hasznosságát. Természetesen, mint ahogy az anya elválasztott gyermekét nem hagyja magára, hanem továbbra is gondját viseli, a kutató sem mondhatja, hogy kérem, én ezt kidolgoztam, hasznosságát bebizonyítottam és megyek tovább a magam útján. A kutatónak ügye és felelőssége, hogy mindennapos propagálója legyen elért eredményeinek. A fő kérdés azonban széles körű szervező és agropropaganda munkával — az elért eredmények széles körű elterjesztése, amely már nem a kutató feladata elsősorban, bár ezen munkának a kutató is részese. Ez hosszú, szívós munkát igényel, mert a mezőgazdaságban nehezebb az új módszerek elterjesztése, mint a koncentráltabb és üzemiileg szervezettebb iparban. Például olyan kézzelfogható többletermést adó fajtáknál, mint a hibridkukoricák, vagy az új cukorrépa fajták elterjesztése sem ment egyik napról a másikra, pedig az elért termelési többleteredmény elegendő bizonyítékot adott a széles gyakorlat számára. Ehhez eleinte bizonyos állami akarat kellett, hogy minden termelő, esetleg eleinte meggyőződés nélkül, majd meggyőződéssel, öntudatosan hasznosítsa a fajtákkal elért kutatási eredményeket. Ma már a gyakorlat emberei egy pillanatra sem vonják kétségbe ezen fajták fontosságát. De számos kutatási eredmény gazdasági hasznát azért nem tudjuk kiszámítani, mert azok nem váltak széles körű gyakorlattá. Ezek között vannak olyan kérdések is, amelyekhez lényeges külön többletberuházás nem kell a mezőgazdasági üzemekben. Ezek közül most csak egyet említenék: az állategészségügyi megelőző rendszabályok általános betartásának hiánya a termelés széles gyakorlatában. Vajon bekövetkezhetett volna az ismert járványos betegségek olyan elterjedési foka, amely bekövetkezett, még az utóbbi időben is, ha azokat a módszereket, amelyeket ezen a téren a kutatás kimunkált, legalább alapfokon betartották volna? Sorolhatnék a növénytermesztés, az állattenyésztés, kertészet ágazatából és az ökonómia területéről számos olyan példát, amelyek azt mutatják, hogy a tudomány művelői egy pillanatra sem szüntethetik be elért eredményeik ajánlását a gyakorlat felé. A kérdést úgy kell feltenni, hogy a tudományos eredmények felhasználása a gyakorlatnak és a tudomány művelőinek együttes és egységes felelőssége és ügye.

Az Osztályvezetőség beszámolója részletesen elemezte a mezőgazdasági kutatásra fordítható anyagi és szellemi erők koncentrálását, a termelést leginkább segítő kutatási témák gyors megoldására, illetve az agrártudomány fejlesztésére. Ezzel kapcsolatban még sok kérdés merül fel. Hosszú ideje vajúdik az a probléma, hogyan lehetne megoldani, hogy valóban a gyakorlat részéről

felmerülő kérdések szintézise legyen az elkészített mezőgazdasági kutatási terv, illetve egy-egy kutatóhely kutatási programja. Véleményem szerint ezen a téren csak akkor tudunk előrehaladni, ha a kutatók állandó kapcsolatot tartanak a gyakorlattal, ismerik a gyakorlat problémáit. Ilyen esetben nem merül fel az a kérdés, hogy a kutató által javasolt téma spontán alakult ki, a kutatónak kedvenc témája, hanem a gyakorlat által is igényelt téma lesz. A kutatási tervek még jobb megalapozása érdekében alá szeretném húzni, hogy a jövőben a koordinációs bizottságoknak az eddiginél aktívabb társadalmi tevékenységet kell kifejtetniök annak elősegítésére, hogy tudományágukban valóban a leginkább hasznos témákat válasszák ki. Mócsy elvtárs szavait csak alá szeretném húzni, hogy ezen a téren nem tűrhető meg a jószívűség, az elnézés és megalkuvás. Nem lehet azon az alapon dolgozni, hogy meg ne sértsünk valakit, s ezért nem mondjuk meg, hogy: ez a téma nem téma, nem hoz hasznót a nép-gazdaság számára, és a vele való foglalkozás az anyagi és szellemi erő pazarlása. Ha ez a kritikai közvélemény nem érvényesül, a kutatás nem halad előre, a tudományon belül mindenki dicsérni fog mindenkit, de a kutatást magát szidni fogja az általános és szakmai közvélemény. Maguknak a kutatóknak kell rendet teremteniök, hogy az a társadalmi megbecsülés, amely a tényleges eredmények alapján a kutatókat jogosan megilleti, és növekszik is a kormányzat, a gyakorlatban dolgozó egyszerű emberek részéről, erősödjék és a mezőgazdasági tudományok művelői valóban a dolgozó nép érdekét, a mezőgazdasági termelés fejlődését szolgálják. E hármasszintézis — a tudományos kutatók tájékozottsága a gyakorlat igényeiről, a gyakorlat részéről a kérdések időbeni felvetése, valamint a kutatók és állami irányítók együttműködése — hozhatja meg azt az eredményt, hogy a kutatás valóban a tudomány és a mezőgazdasági termelés fejlesztését leginkább elősegítő témákra irányuljon.

Mócsy akadémikus és a tegnapi akadémiai nagygyűlésen Erdey-Grúz főtitkár elvtárs is előadásában felvetették: a több éves tervezésre, több éves beszámoló rendszerre való áttérés szükségességét. Ez véleményem szerint helyes elgondolás, mert mentesíti a kutatókat jelentős adminisztratív munkától. Ez a rendszer azonban még fokozottabban megköveteli a témák helyes megválasztását és a tudományos és gyakorlati megalapozottságát. Ez az elgondolás megegyezik a kutatómunka hatékonyságának növelésére irányuló törekvésekkel, de jelentősen fokozza a tudomány művelőinek anyagi és erkölcsi felelősségét. Ehhez kapcsolódik az a kérdés is, hogy valóban — amit Mócsy akadémikus mondott — kik is legyenek kutatók, vagy milyen jellegű, felkészültségű és jellemű emberek legyenek. Amit Mócsy akadémikus mint kívánatos tulajdonságokat felsorolt, valóban kívánatosak, de optimális. Ilyen optimális tulajdonságok egy emberben ritkán találkoznak. De azt feltétlenül minden kutatónak ajánlhatjuk, hogy legyen szerény, megfelelően mérlegelje a maga munkáját és tisztelje, becsülje munkatársai munkáját is. Veszedelmes jelenség egyes kutatók részéről, hogy mint Petőfi versében írta Aranynak a „Toldi” megjelenése után nyert pályadíj odaítélése alkalmából „én csak levelenként szedem a borostyánt, neked mindjárt egész koszorút kell adni” — ők úgy módosítják, hogy ha te levelenként szeded a borostyánt, nekem mindjárt egész koszorút kell kapni. Vigyázni kell ezzel a kérdéssel.

Akár a tudományos munka, akár a gyakorlat területét nézzük, vizsgáljuk, megállapíthatjuk: ahhoz, hogy valaki megalapozott, széles körű gyakorlattal, életbölcességgel rendelkezék, időnek kell elteltelnie, ez az egyik embernél rövidebb, a másiknál hosszabb, de mindenesetre senkivel nem születik együtt

a tudás. Ezért ne az jellemezze egy ember kutatói mivoltát, hogy mindjárt van-e önálló témája, hanem hogy egy nagy témának a megoldásában az ő kutatómunkája előrevitte-e az ügyet, vagy nem. A kutatói kollektívák — amelyek még elég ritkák nálunk a mezőgazdasági kutatásban — a tudományos iskolák kialakításának az előrevivő erői.

A tudományos kutatás előrehaladásának fontos feltétele a társadalmi szemlélet kérdése is. Mócsy elvtárs méltatta azt a történelmi változást, amely 20 évvel ezelőtt következett be hazánkban. Joggal mondotta, hogy a felszabadulás a honfoglalással, az országalapítással azonos jelentőségű történelmi esemény, amely új korszak megkezdését jelenti történelmünkben. Ennek az új korszaknak, a szocialista társadalomnak elvi és gyakorlati alapja a tudományos szocializmus, a marxizmus—leninizmus. Ennek a szemléletnek az elsajátítása és érvényesítése alapvető a kutatók munkájában. Ez nem a „kell”, hanem a meggyőződés kérdése. Ha végigtekintünk az elmúlt 20 éven, megállapíthatjuk, hogy ha esetenként útkeresés közben is, de eredményesen építettük a szocializmust. Elmondhatjuk, hogy e munkának alkotó részesei voltak a tudomány emberei. A kutatók többsége — legalábbis én úgy érzem — elismeri, magáévá teszi ennek a rendszernek nemcsak eredményeit, hanem azt az éltető erőt is, amelynek alapján ezek az eredmények adódtak, a marxista—leninista ideológiát. Azok a kevesek, akik még nem ismerték volna fel ennek előrevivő, mozgató erejét, saját munkájuk számára is, jó lenne, ha gondolkodnának, hogy miként tud valaki alkotó munkát végezni a társadalom érdekében, ha nem ismeri: melyek a fő célkitűzések, irányok és a társadalmi fejlődés törvényszerűségei.

● Sajátmagukat csapják be azok, akik azt hiszik, hogy enélkül céltudatos, megfelelő munkát tudnak végezni.

Bár az agrárkutatás állami irányítása megosztott, a Magyar Tudományos Akadémia és a Földművelésügyi Minisztérium között, úgy érzem azonban, hogy az az együttműködés, amely évről évre szorosabbá és eredményesebbé válik, jól szolgálja közös ügyünket, feladatunkat. Ezen az úton haladva, közös erővel, tovább tudjuk segíteni az agrártudományok fejlődésének nagyon fontos ügyét.

Meg vagyok győződve, hogy az a szellemi és anyagi erő, amelyet a párt és a kormány eddig az agrártudományokra fordított, a jövőben növekedni fog és a kutatók eredményes munkával, hivatástudattal eredményesen szolgálják az agrártudomány, a mezőgazdasági termelés fejlesztését. Ehhez a Földművelésügyi Minisztérium nevében további munkasikereket kívánok.